

ȘANTIERUL ARHEOLOGIC POPEȘTI

(r. Drăgănești-Vlașca, reg. București)

ÎN CAMPANIA arheologică din 1959, șantierul Popești a avut în plan două obiective: de o parte cetatea getică de la Nucet, de alta un tumul situat în partea de SE a satului Popești¹.

În cetatea de la Nucet s-au continuat cercetările referitoare la complexul așa-zisului «palat» getic, prin lărgirea spre E și spre S a suprafeței săpate anterior. În acest scop am început trei noi parcele în formă de șanțuri: W 9, de 30 m × 3 m, la 1 m E de parcela W 7 din 1958², cu care este paralelă; W 11, de 18 × 4 m, tot paralelă cu W 7 (începînd din dreptul extremității S a acesteia) și situată la 1 m mai la E de parcela W 9; în sfîrșit, W 10, de 7 × 2 m, la capătul de S al tranșeelor W 5 și W 6 din 1958, de care se desparte printr-un spațiu de 1 m și pe direcția cărora este perpendiculară.

Parcelele W 9 și W 11 au fost săpate în mare parte în umplutura vechilor lucrări din anii 1931—1947 de pe marginea de E a stațiunii³, pentru a se avea mai multă siguranță că nici un petec de pe spațiile rămase intacte între aceste lucrări nu va scăpa necercetat. Pe aceste spații s-au descoperit, la nivelul de 1—1,10 m, abundente resturi de locuințe arse, cu paviment de lut bătut și cu vetre, corespunzătoare nivelului de sus al «palatului» din W 1—7⁴. Resturile sînt concentrate în două regiuni: una la extremitatea de S a tranșeelor W 9 și W 11, unde explorarea n-a fost dusă pînă la capăt, urmînd a fi reluată într-o campanie viitoare, iar alta înspre extremitatea de N a săpăturii W 11 (care a fost lărgită spre panta de E a stațiunii printr-o fridă longitudinală, de 7 × 2,50 m). În ultima regiune s-a dat peste o cameră cu paviment de lut bătut și calcinat, avînd în mijloc o vatră pătrată, cu crustă, măsurînd pe fiecare latură cite 1,35 m în medie, înălțată cu 0,12 m deasupra pavimentului. Locuința respectivă, după ce a suferit un incendiu, a fost nivelată cu un strat de dărîmături gros de 0,30—0,40 m, iar deasupra sa a fost construită o altă locuință, la nivelul de 0,60 m, ale cărei resturi constau tot dintr-un paviment de lut bătut și dintr-o vatră patrulateră, cu crustă, cu laturile de 1,40 × 1,20 m, situată cu o precizie amănunțită exact peste vatra nivelului anterior. Înălțimea sa deasupra pavimentului din jur este de 0,10 m. Vatra se află în centrul unei camere pătrate, de 5,12 × 5,52 m, al cărei contur poate fi dedus din resturile de temelii de lut și lemn, arse, păstrate fragmentar *in situ* pe două laturi și pe trei colțuri. Colțul de SE se află chiar pe panta de eroziune din estul stațiunii. În interiorul acestei camere s-au găsit dărîmături masive de vîlătuci arși, țigle de acoperiș, resturi de cărbuni, pete mari de lut nisipos întrebuițat la confecționarea ceramicii, numeroase cioburi de vase getice

¹ Colectivul științific al șantierului Popești, în anul 1959, a fost compus din prof. Radu Vulpe (responsabil), Ecaterina Vulpe și Alexandru Vulpe. Pe timp limitat ne-au dat un prețios concurs, în mod benevol, și Alexandru Bogdan, Valentina Veselovschi-Bușilă și Rodica Gérard, cărora le mulțumim pe această cale.

² *Materiale*, VII, 1960, p. 323 fig. 2.

³ Cf. schița din *SCII*, VI, 1—2, 1955, p. 241, fig. 2; *Materiale*, III, 1957, p. 228, fig. 1; V, 1959, p. 340, fig. 1.

⁴ *Materiale*, VI, 1959, p. 308, fig. 1; VII, 1960, p. 323, fig. 2.

Fig. 1. *Popești*. Vase aparținând celor trei categorii ale ceramicii getice: 1, ceașcă cenușie de tehnică superioară ornată cu unghiuri lustruite; 2, sfesnic primitiv din pastă poroasă; 3, fructieră mare, cafenie lucioasă, lucrată cu mina. Reduceri: 1–2, la $\frac{1}{4}$; 3, la $\frac{1}{3}$.

din a doua epocă a fierului, de toate categoriile, precum și fragmente de amfore elenistice. Printre aceste resturi ceramice sînt de notat cioburile unui mare recipient primitiv poros ornate cu briuri și cu proeminente, precum și o oală mai mică, întregă, de aceeași tehnică și cu același decor. De asemenea, remarcăm cioburile unei străchini cenușii mate, decorată pe marginea sa lată cu un vrej spiral incis, completându-se cu fragmente descoperite în campaniile anterioare în aceeași porțiune ¹. În aceeași

cameră s-au găsit, printre altele, o tetradrahmă de argint din Thasos și un inel simplu de argint, pentru deget.

Parcela *W* 10 a fost trasată cu scopul de a se explora stratul de dărîmături arse al nivelului getic de la 1,10 m pînă la extremitatea sa de S, care se vede în profil pe peretele de *V* al săpăturii *Psi* din campaniile anterioare și pentru a completa cercetarea resturilor de locuință constatate în 1958 la extremitatea de S a săpăturilor *W* 5 și *W* 6 ². Săpătura s-a oprit la nivelul de 1,10 m. Nu s-a dat peste nici un rest de locuință, ci doar peste inventarul obișnuit al stratului getic și peste cîteva fragmente de *pithos*. Complexul «palatului» se termină în această parte în spațiul despărțitor dintre *W* 10 și capetele de S ale parcelor *W* 5 și *W* 6, oprindu-se pe panta de N a valului de apărare al cetății ³.

În afară de lucrările din sectorul *W*, s-au mai făcut săpături limitate, cu scop stratigrafic, în sectorul *Y* ⁴. S-a verificat

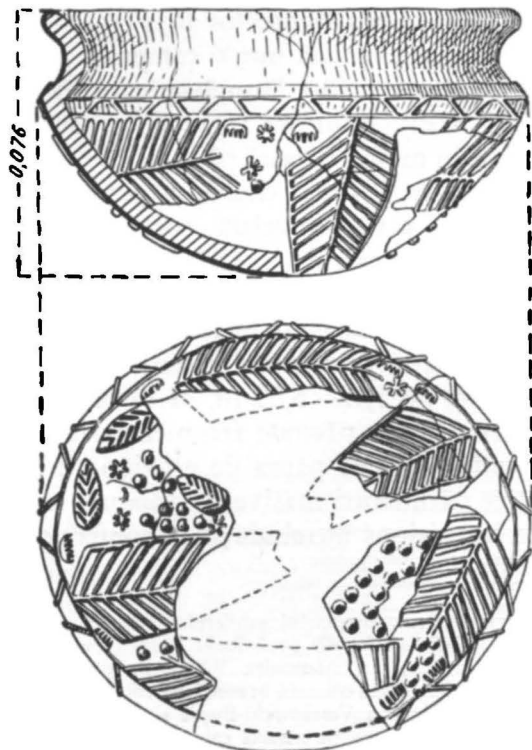

Fig. 2. *Popești*. Bol cenușiu getic de tip delian, cu ornamente în relief.

¹ *Materiale*, V, 1959, p. 345, fig. 9, 6; VII, 1960, p. 331.

² *Materiale*, VII, 1960, p. 327 și fig. 2.

³ Pentru acest val cf. *Materiale*, III, 1957, p. 234–242; V, 1959, p. 339–342.

⁴ Cf. *SCI*, VI, 1–2, 1955, p. 239 și urm., fig. 2.

stratigrafia tranșei *Ya* din 1954, prin răzuiri noi pe pereții de N și de S, pentru studierea depunerilor din prima epocă a fierului. În același scop s-a săpat pînă la pămîntul viu, la nivelul de 1,80 m, spațiul dintre *Yb* din 1954 și marea tranșee transversală trasă de D. V. Rosetti în anii 1931-1947. Acest spațiu, *Yd*, a fost săpat

Fig. 3. *Popești*. Figurină elenistică de bronz aparținînd extremității inferioare a unei torți de vas metalic. Sec. II-I î.e.n. Profil și față (mărite la dublu). Foto: prof. Gr. Avakian.

pe o suprafață dreptunghiulară, orientată aproximativ E-V, de 12 m lungime și 1,50 m lățime, mergînd pînă în ripa de E a stațiunii. Pînă la nivelul de 1,25 m, s-au constatat straturile getice din epoca a doua a fierului, cu un inventar bogat și cu gropi frecvente. Printre obiectele găsite sînt de remarcat doi pîteni de fier, o cană întreagă cenușie de tehnică superioară, o ceașcă mare cu decor lustruit în formă de dinți de lup (fig. 1 1), un urcior negru lustruit, de tehnică primitivă, cu gît înalt cilindric, două cătui poroase primitive, un sfeșnic poros de tehnică primitivă (fig. 1 2), cioburile unui bol cenușiu cu decor în relief de tip delian (fig. 2), o mică brățară de bronz ornată cu incizii în spic. La nivelul de 0,50 m s-au găsit cîteva resturi de locuință, constînd din vălătuci și dintr-un șir de pietre brute. Sub nivelul de 1,25 m, au apărut straturile din prima epocă a fierului, care sînt sigur în număr de două. În cel de deasupra s-au găsit cioburi de vase caracteristice pentru cultura Basarabi. La baza stratigrafiei s-a putut distinge un strat din epoca bronzului format din lut amestecat cu mici fragmente de cărbuni și conținînd ceramică de caracter Glina III. S-au găsit și cioburi din cultura Tei.

Tumulul amintit, din marginea de SE a satului Popești, se află în curtea locuitorului N. Niță, la circa 0,30 m N de șoseaua ce duce spre Novaci¹. Este înalt de 1,80 m

¹ Tumulul este situat la circa 300 m la V de sălașul în formă de tumul scund care a fost explorat în 1958 (cf. *Materiale*, VII, 1960, p. 336 și în prezentul volum,

p. 359-367). Este cel mai de V dintre tumulii însemnați la SE de satul Popești pe harta reproducută în *SCI*, VI, 1-2, 1955, p. 240, fig. 1.

și prezintă un diametru de 45 m. A fost explorat în întregime. Conține un mormint getic de incinerare de un ritual special, cu ardere pe loc, la nivelul normal al solului antic, cu stringerea osemintelor arse direct pe aria rugului, fără urnă. Inventarul bogat și variat (ceramică, vîrf de lance, vîrfuri de săgeți de bronz și de fier, garnituri metalice diverse, fibulă de fier de tip Latène III, boabe de bronz și de argint provenind de la obiecte topite, un fragment de *saltaleone* de aur etc.), corespunzînd întru totul materialului getic din cetatea de la Nucet, a fost trecut prin focul incinerăției, apoi împrăștiat, parte în țărina cu care a fost ridicat tumulul de deasupra, parte pe aria rugului. Mormîntul datează din sec. I î.e.n. Va fi publicat mai amănunțit într-un raport special, de către Alex. Vulpe, care a condus săpătura respectivă.

După încheierea campaniei noastre de săpături, niște copii din satul Popești, prin luna octombrie 1959, au găsit întîmplător, în țărina căzută din pereții săpăturii noastre W8, o figurină de bronz constituind un fragment de aplică de la extremitatea inferioară a torții unui vas metalic grecesc. Figurina, înaltă de 0,06 m, modelată în forma unui cap de Poseidon, de un frumos stil elenistic din sec. I î.e.n. (fig. 3), a fost achiziționată de D. Repidon, profesor la Școala elementară din Novaci, care împreună cu C. Dumitrescu, de la Biblioteca universitară centrală din București, a semnalat-o printr-un mic articol publicat, cu o fotografie, în revista *Flacăra*¹. Figurina a intrat în colecțiile Institutului de arheologie al Academiei R.P.R.

RADU VULPE

АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАСКОПКИ В ПОПЕШТИ

РЕЗЮМЕ

Целью раскопок 1959 г. в Попешти было: с одной стороны, изучение крепости на мысе Нучет, к востоку и югу на котором простираются траншеи W9, W10 и W11, для исследования так называемого гетского «дворца»; с другой стороны, изучение кургана высотой в 1,80 м и диаметром в 45 м, расположенного на расстоянии 1 км к югу, в юго-восточном углу села Попешти. На территории гетского «дворца», в горизонте на глубине 1,10 м, найдены новые остатки крытых черепицей глинобитных жилищ и многочисленный материал II—I в. до н.э., в особенности керамика. Следует отметить наличие в одной из комнат в траншее W11 множества целых сосудов и большой примитивной фруктовой вазы из тонкого теста (рис. 1/3), двух железных шпор и фасосской серебряной тетрадрахмы. Кроме того, была произведена стратиграфическая проверка в участке Y, в результате которой был обнаружен довольно обильный керамический материал, главным образом второй эпохи железного века (рис. 1/1—2; рис. 2).

Вышеупомянутый курган — погребения с трупосожжением гетского типа I в. до н.э. Трупосожжение происходило на месте, обожженные кости были собраны посредине и не были положены в урну; различные же предметы погребального инвентаря (керамика, наконечник железного копья, наконечники железных и бронзовых стрел, железные и бронзовые наборы, остатки украшений из бронзы и литого серебра, железная фибула III латенского периода, обломок золотой спиральной трубки и т.д.), обожженные и поврежденные, были частично оставлены на месте кострища, а частично смешаны с землей, из которой был потом возведен курган.

По окончании работ 1959 г. случайно нашли на месте старого раскопа W8 бронзовую статуэтку I в. до н.э. чистого эллинистического типа, представляющую бородатое божество, может быть Посейдона (рис. 3). Статуэтка является в сущности бронзовым коном ручки привозного греческого металлического сосуда.

¹ C. Dumitrescu-D. Repidon, *O relică elenistică descoperită la Popești-Novaci*, în *Flacăra*, IX, nr. 15 (255),

16 aprilie 1960, p. 20.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — *Попешти*. Сосуды трех категорий гетской керамики: 1, высококачественная серая чаша, украшенная орнаментом из лощенных углов (1/4); 2, примитивный подсвечник из пористого теста (1/4); 3, большая блестящая коричневая фруктовая ваза, сработанная вручную (1/5).

Рис. 2. — *Попешти*. Серый гетский кубок делосского типа с рельефными орнаментами.

Рис. 3. — *Попешти*. Эллинистическая бронзовая статуэтка, часть нижнего конца ручки металлического сосуда. I—II вв. до н.э. Профиль и лицо (дублирование). Фото: проф. Гр. Авакян.

LE CHANTIER ARCHÉOLOGIQUE DE POPEȘTI

RÉSUMÉ

Les fouilles de Popești se sont concentrées, en 1959, sur deux objectifs: d'une part la forteresse située sur la hauteur de « Nucet » où, en vue des recherches sur le soi-disant « palais » gétique, la surface fouillée antérieurement a été étendue dans les directions est et sud par les nouvelles tranchées W 9, W 10 et W 11; d'autre part, un tumulus de 1m80 de hauteur et de 45 m de diamètre, sis à 1 km sud du premier point, à l'extrémité sud-est du village de Popești. Dans l'aire du « palais » gétique, comprise dans le niveau de 1m10, on a découvert de nouveaux restes d'habitations construites en bousillage et couvertes de tuiles, ainsi qu'une quantité appréciable d'objets des IIe — Ier siècles av.n.è. consistant surtout en céramique. Dans l'une des chambres, coupée par la tranchée W 11, on a trouvé plusieurs vases entiers, parmi lesquels un compotier primitif en pâte fine (fig. 1/3), deux éperons en fer et une tétradrachme en argent, de Thasos. Il a été procédé, en outre, à des travaux de vérification stratigraphique dans le secteur Y, à l'occasion desquels on a récolté une céramique assez abondante, datant surtout de la seconde époque de l'âge du fer (fig. 1/1—2; fig. 2).

Quant au tumulus, il représente une tombe à incinération de type gétique, du Ier siècle av.n.è. Le cadavre a été incinéré sur place, les produits de la crémation ont été rassemblés au milieu du bûcher sans être déposés dans une urne, tandis que les objets constituant l'inventaire funéraire (céramique, un fer de lance, des pointes de flèches en fer et en bronze, différents ornements en fer et en bronze, des restes à demi fondus de parures en bronze et en argent, une fibule en fer de l'époque Latène III, un fragment de tube spiral en or etc.), brûlés et détériorés, ont été les uns laissés sur le bûcher, les autres mêlés à la terre qui a servi à l'érection du tumulus.

Il faut enfin signaler la découverte fortuite — faite après la clôture de la campagne de 1959, sur l'emplacement de l'ancienne fouille W 8 — d'une figurine en bronze du Ier siècle av.n.è. Cette belle pièce de type hellénistique, représentant une tête de divinité barbue, probablement Poseidon (fig. 3), était appliquée à l'extrémité inférieure de l'anse d'un vase métallique grec d'importation.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — *Popești*. Vases appartenant aux trois catégories de céramique gétique: 1, tasse grisâtre de technique supérieure, décorée d'angles lustrés; 2, bougeoir primitif en pâte poreuse; 3, grand compotier, d'un brun noir luisant, fait à la main. (Réductions: 1—2, à 1/4; 3, à 1/5).

Fig. 2. — *Popești*. Bol gris gétique de type délien, avec décor en relief.

Fig. 3. — *Popești*. Figurine hellénistique en bronze constituant l'extrémité inférieure de l'anse d'un vase métallique IIe — Ier s. av. n. ère. Profil et face (agrandis au double). Photo: prof. Gr. Avakian.